EVPHORMIONIS SATYRICI APOLOGIA PRO SE.

PARS III.

Lugduni Batavorum,
Ex Officinâ IACOBI MARCI.
cIↃ IↃC. XXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISS. ET POTENTISS. Principi, Carolo Emanueli, Magno Duci Allobrogum, Gallorum Inſubrium Princ. &c.

EVPHORMIO S. D.

VEtuſtas Aſylorum (Princeps Potentiſsime) magis tutam improbitatem præſtabat, quam juſtis ſolatiis explicabat humanitatem. In iis ipſi dii ſcelerum cuſtodiam agebant, ad audaciam novorum facinorum, & infamiam cœli. Nec miramur adulteros, fures deos, tutelas flagitiorum eſſe factos; ſed innocentibus viris pudenda incolumitas videtur, ad alias profugere aras, quam quibus nec inſidere improbitas, nec innocentia poteſt arceri. Talem lucum, tam candido numini ſacrum quæſivi in maledicentia quorundam, qui meum Satyri-

tyricon laceſſiverunt. Nec longe petendus videbatur ſub meo rege viventi: ſed ut illi quoque probarer, quæſivi ſuffragio tuæ Celſitudinis niti. Tibi igitur (Dux Sereniſſime) deſtinavi hanc innocentiæ meæ Apologiam ſupplicem, donec periculum inimicorum erit, & poſteaquam vicerimus donarium. Indigna res, quam tuæ Celſitudini nuncupem. Sed ſi quæſiiſſem faſtigio tuo dignum munus, non habebam: ſi maxime conveniens, iſtud erat, ut ſub auſpiciis tuis, Princeps armis litteris inclyte, hanc literarum capeſſerem pugnam. Quis crederet, inter tot armorum ſtrepitum, tot negotiorum molem, quæ omnem Celſitudinis tuæ ætatem exercuerunt, Muſas quoque in ſecretum tuum auſas intrare? Atqui capaciſſimus animus tuus, & per omnem eruditionem lævigatus, nuper mihi in ſacrario tuo, velut de maturis & ad vera negotia otioſis literis, pulcherrime eluxit. Neque de noſtri Numinis penetralibus greſſus alibi ſyncerius, quam in tuo templo, ſummam, & qua-

& qualem reliqueram, virtutem adoravi. Nunc vero, Maxime Princeps, te veneror, ne iſtud votorum meorum exile monimentum de tuis tholis refigas; maxime illa manu appenſum, quæ, ſi tui Iani fores ad novas laureas recludes, jam ſe alia Pallade tuæ Celſitudini approbabit. Vale, Londini. Cal. Septemb. M. D. C. X.

Digitized by Google

EVPHORMIONIS SATYRICI APOLOGIA PRO SE.

INNOCENTVM ludum, & calamitatis ex compoſito ſævientis imaginem, per veras querelas, proh fatum, & indignationem jam non fabulis quæſitam abſolvam. Intumeſcet aliquando pulſatus animus, qui etiam ad umbram quas effinxerat injuriarum digna veris doloribus verba invenit. Sed hoc malis acceſſit, quod Andabatarum diſcrimine exerto in arena. Velato enim capite qui me laceſſant, & quos devoveam ignoro. Inter tot maledicos, tot invidos meæ famæ, nemo ſe obtulit, quem poſſem celebri ignominia, velut longa, & apud poſteros duratura morte dignari. E latebris, quem non poſſunt imitari, ignobili invidia conantur opprimere. Nam magnorum hominum ſecurus ſum, qui Satyrici mei ſimplicita-

tem,

tem, nec ad livorem morſus, pro ſcripti genere & temporibus æſtimant. Nec aliud in callidis aut imperitis adverſariis horreſco, quam peſſimam artem ſubornandi in odium meum non intactos mihi tantum, ſed etiam laudatos contra modum ſuſceptæ ſeveritatis. Sed non feram diutius fœdarum avium voces, in candida ſcriptorum meorum omina euntes. Iudices autem feram ſummos viros, quos ut ſæviter traductos in libertatem mei ſtyli ipſo *Satyri* nomine excitaverunt.

Cum exercitam primæ ætatis ambitionem de ſchola attuliſſem, cupiditas nominis & adoleſcentia, commune argumentum ad famam, acrem ſtylum obtulerunt. Accuſare totum Orbem inſtitui inſonti violentia, & plus in ſpem propriæ laudis, quam ignominæ aliorum. Diſſimulatus igitur verecunde mihi ipſi ſub Euphormionis nomine prçluſi: ut, ſi novi hominis & vigeſimo primo anno ſcribentis exploderetur mali ſucceſſus labor, ſaltem occulti vulneris dedecora alieno titulo exciperem, Evulgatus liber tanta modeſtiæ lege, ut ſibi in neminem privatim quidquam acerbi permiſerit, ſtatim ad famam quodam æſtu exultantis fortunæ ſubvectus eſt. In eo ſub fictis

nominibus, quæ ad ſuſtinendas vitiorum perſonas induxeram, conabar per ſuavitatem fabulæ multa & diſparia flagitia damnare. Nam quid inſulſius fuiſſet, quàm ſuſcepta accuſatione omnium, paucos, neq; ex improbioribus perſtringere? aut quæ illa periculorum aviditas, ſi magnos viros gratuitis inimicitiis inconciliaſſem, præſertim in luce & diſcriminibus victurus? Quoſdam tamen de notis & ſpirantibus miſcere inter hæc falſa, & inania ſimulachra inſtitui. Sed & facili imitatione nominum prodere, ne per omnia fictam ſcenam multorum ſtudia deſtituerent, qui in certam & viventium criminationem intenti ſunt. In iis plus voluptatis aut riſus, quàm ſolidæ & legitimæ accuſationis quæſivi. Ita communi & malo vulgi gaudio, ſed non per flagitium, obſequutus ſum.

Ecce autem, ne impune fortuna faveret, primo eorum, qui Euphormionem amabant, intempeſtiva diligentia; mox ſedulitate invidiæ, in omnes ſimpliciſſimi ſcripti partes ſolicitæ ſeveritatis lege quæſitum eſt. O ridiculum tam ineptæ ſapientiæ acumen! Omnia ad hiſtoricam legem cogere, pro libidine ſententiis abuti, perpetuaſque injurias, & malignam prudentiam cogitare. Iam Callionis, jam

Fi-

Fibullii nomina turbulento vaticinio certis hominibus deſtinabantur. Denique quæ communia peccata ſub privatis nominibus carpſeram, in ſingulares homines à publica criminatione referebat hominum quorundam inepta natio, & ex ſaucii animi livore cęterorum modeſtiam æſtimans. Multi quoque iraſcendo agnoſcebant ſcelera, & ſibi maledixiſſe invitum cogebant. Etiam ubi commendaveram virtutem, omnia opinio continuæ atrocitatis corrumpebat. Primus itaq; turbo ex hac irrequieti vulgi imperitia concitatus eſt. Alexandriæ Quæſitorem, non procacitate ulla, aut contumeliam celantib. jocis, ſed hilati & ingenua laude proſequutus ſum. Habitationis ſuæ via, materiam ludendi, ſua appellatione præbuerat. Indignum itaque dixi, qui inter mala habitaret. Hic vero potiſſimum genus rudes, & ſuæ imperitiæ ignari, ad indigni nomen commoveri, facinus clamitare, quod illi homini convitiarer. Ex Academia quoque (proh labem ſervitutis) quidam ad eum perveniunt, monentque cujuſdam Euphormionis Satyricon illius innocentiam tetigiſſe. At ipſe in mediaſtinis ignoratæ latinitatis vitium deriſit; Euphormionem autem tantilli beneficii memoria amare profeſſus eſt.

Eodem quoque tempore Callionis, Percantiſque, Fibulli quoque & Pedonis nomina, ab otioſis tacita æſtimatione jactabantur. Deſignatos proceres ajebant, & ignominioſis coloribus ad populum velut in tabula eſſe productos. Sed in neminem unum lineamenta alicuius imaginis cadebant. Itaque variatis ſententiis, neque meæ petulantiæ, neque eiuſmodi divinationis idonea argumenta, reperiebantur. Nam & plerumque fruſtra quærentium labor erat: cum hęc nomina, partim ad argumentum afficta, non alibi, quam in mea ſcena conſiſterent; partim autem eſſent hominum mihi privata familiaritate cognitorum, ſed qui non ſummis faſtigiis editi apud multos latebant. Nam quid intererat deſcribere vitia ſummorum aut mediocrium hominnm? cum utrique eadem pravitate ſceleribus indulgeant: & ſæpe efficaciora nequitię conſilia in humilibus videas, dum ambitio ad parandam magnitudinem fœdiora flagitia, quam ad tuendam audet. Nihil diſſimulabo in hac ſimplici profeſſione ſenſuum meorum. Aliquot amici hanc ultionem ingratis animis meruerunt: quibus ad conſuetudinem benevolentiæ receptis, & illorum crimina, & Satyrici mei iracundiam reconciliatio extinxit. Cum in il-

Digitized by Google

in illis vana quædam ſtudia torquerentur, ne Euphormio quidem ſuperſtitioſam diligentiam evaſit, quis aut unde eſſet, quæ illius Luſitania fabuloſa felicitate celebrata, num denique propriis doloribus hanc Satyrici libertatem dediſſet, omnia per vanas conjecturas, inter otia literatorum vel invidiæ curam, penſabantur. Speciem amentiæ, crucemque, & cætera quæ luſi calamitatis mala, præcipue ſervitutem, voluerunt imputare, cui me in Callionis familia mea fabula addixit. Sparſa in vulgus chartula erat, quę omnia Satyrici mei ſecreta videbatur recluſiſſe. Inter cætera, mihi quoque dominum mirifica ſagacitate invenit. Is erat, quem ego nullius coloris novi; niſi quod famam in ignoto revereor. Fortuna liberalius mecum egit; nec ullius privati familiam auxi, è paternis in Regiam focis eductus. Ita excuſſo Satyrico, nullam partem volebant arte aut convitio vacare. Sed nec omnibus incivili iracundia adverſor. Multi in meos ſenſus candide quæſivere; digni quibus referam gratias: per quos & ubique jam vivo, neque fatis rapientibus extinguar.

Tandem occidente invidia, videbar expurgationem habuiſſe, Galli Germanique mutuis editionibus Euphormio-

nem viridicabant, & ubique ſine malæ atrocitatis ſuſpicione tractabar. Solicitatus male fida pace ventorum, ecce iterum ſolvo de portu, & navigium vix refectis armamentis in altum perduco. Nondum enim conſumpſeram impetum, qui me ad ambitum publicæ celebritatis protraxerat: & jam cum præjudicio vocabar ad Satyram. Novos igitur libros ex eodem cortice excidi. Sed O fatum! non periculoſius illum in Alpibus impatientem motus lacum, quam tranquille ſedentia ſeculi vitia agitaviſſem. Pręcipue fraudi fuit, quod Gephyrium & Acignianos tetigi. Nec enim æſtimatis argumentis paſſim proſcribebatur Euphormio, & ad triſtem literam judicibus ſatis erat, quod in Satyra Gephyrii nomen & Acignianorum legebatur. Dum illi ſua vitia putant tutiſſime à populo ſuperſtitioſa reverentia neſciri, hi autem in ſacris hominibus accuſari omnes deos. Non indulgebo imprudentiæ meæ, ſi quid procaciter aut contumelioſe ullarum partium judicio peccavit. Nam quod verbum in Gephyrium atrox? quid in tam invidioſo argumento non benigniſſima humanitate diductum? Occaſione motus qui Marciam nuper erexit tempeſtatis minas deſpexi, quæ hybernum in Adriatico incre-

crepuerant. Parricidium aut portentum, cum res cerneretur atrocibus ſtilis, Euphormionem animum ſuum tot horrore fluctuum gravem, tot nugarum indignatione tumentem, exonerare voluiſſe. Sed & tam miti ſtudio, ut Gephyrium excuſarem, quaſi alieno impetu falſis & vanis hominibus ſe tantum præbuiſſet. Hic tanquam vicino incendio ęſtuare Italiam & totam quæſtionem curioſis libellis excuſſam, poſt omnium fœderum religionem pugnaturis. Nam piget excuſare quod inſolentem, & toties Gephyriis funeſtam poteſtatem notavi abdicandi vel conſtituendi principatus. Sed & ibi parcente iracundia videbar languiſſe, cum tam publicam facem, tot cœdum & turbinum conſciam. Gephyriorum manu jactari modeſtius indigner, quia unuſquiſque ſibi favet, & nulla vis eſt ſuavior quā ſupra ſe adulationis tormento rotari: Illis autem, qui hanc mentem Gephyriis injiciunt, id eſt, qui illam facem ad incendiū adornant, non humano tantum odio iraſcor, ſed aut ſupra communis malitiæ, & quam veluti uſus excuſat, jura euntes abominor, aut infra humani acuminis pręſtātiam demiſſos cōtemno. Nā quid importunius, quàm reſcindere vincula reverentiæ à primordio terrarum ipſa Numinis

manu ſanctiſſime aſtricta, & quod teterrimum puto, tam grandi flagitio inſcribere ipſum cœlum? Hæ ſacrorum hominum furiæ, quibus ne ſuæ quidem ſententiæ vere placent, non alios ſibi conciliant quam ingenia imbecillitati damnata, vel ſimulationem callidorum ad perfidiam ambitionis pietatis imagine utentium. Ex ipſis autem religionum adminiſtris, præcipui arcana ſpe Gephyrios omnia poſſe voluerunt, quia quo ſuperbius fluvii excreſcunt, eo vividiores rivulos propagant. At vero pravæ mentes ſpiſſo judicio inter Numen & Gephyrium vix diſtinguunt. Ecce, ipſam Vrbem ſi placet intueri (nam quos alios Gephyrium ſceptris præficere non pudet?) & ſuperbam fiduciam ſupra ſuos tumentium colles. Illic mixti utriuſque poteſtatis faſces, & procul ab hoſtibus tanta majeſtas etiam conſcientia aut pœnis compoſitæ mentes, ſciolos illos, velut fulmen in Capitolio tenerent, in contemptum Orbis attollunt. In iis, ſi paucos excipias, fruſtra ſolidas maturaſque literas expectes. Non gentium monimentis, non illa ipſa, quam jactant, Theologia, ſat nervoſis laboribus nituntur. Solum eruditionis tam ſuperbæ, tam fidentis ſibi ſupercilii fundamentum, Iuris Canonici,

Pra-

Praxiſque Rom. mediocris & ad faſtum ſubornata cognitio. Hoc eſt urbani laboris compendium, quo velut anheli in omnis ſcientiæ culmen aſcendant, deſpiciunt totum Orbem, tanquam ſoli integri & ſoli ſapientes. Quid mirum ſi Gephyrii laceſſiti tot vocibus, & veluti Luperco Antonio diadema omnium gentium tradente, vincuntur dulci & pene invicto malo ambitionis? Hi ſunt inquam, urbis incolæ, qui ſuis coloniis peſsimorum invidiam facinorum & exitus forſan atroces per diverſa terrarum concitabant. Nam & hanc ſententiam velut plebiſcito jubent in Vrbe veram eſſe, & à ſuis ubique propugnari, ſcilicet inter alia otia ſecuri caſuum aut ignari, qui in aliis regionibus ſuperveniunt pertinacibus in Philoſophia tam audaci; illam Philoſophiam intelligo, quæ ſceptra omnia laceſſere aliquot Syllogiſmis non veretur.

Igitur cum hæc diſcordia non Italiæ tantum ſed Orbi incubaret, ad eas partes una ſententia acceſſi, quas boni nullo diſcrimine religionum ſequebantur. Quod ſi Gephyrium hæc diſceptatio intra verborum modeſtiam caſta offendit, ſaltem Marcianos quo in me ſacrilegio erexi? Nam ingenue civitatem extuleram, ita

cultum & induſtriam natura victricem, ut ſi vel Corinthus eſſent, jura civitatis expectare poſt Herculem & Alexandrum poſſem. Illinc tamen maledicta, & turbulentius inimitiæ procurrerunt.

Quidam mœſtum ingenium ſupervacua diligentia exercens graviſſime tulit, quod immenſas laudes quibus Marciam attollo, auſus eſſem Satyrica jucunditate ſignare: ignarus hoc potiſſimum ſale ad poſterorem fidem tanta præconia condiri. Optimates priſcæ ſimplicitatis licentiam, inter hodierni ſcrupulos moris, dicebam, nihil adulterata libertate ſervare; neglecto famulatu ſolam reverentiam circumferre, per ſcaphas; poſſe olera, vel in prandium carnes nihil violata majeſtate deferre. Tam inſolenti ſcilicet maledicto excandeſcere ille Cenſor, nec reputatis laudibus, quas prodigus effudi huic parti inhærere. Certe aliqui crediderunt offenſum, quod ovillam quam Venetiis malam habent, imperitus Ædilis probaviſſem. Sed tam gravi caſtigatus indicio redii in curioſam memoriam tantæ rei, & profecto bubnlam ex oſſium nodis agnovi. Neque tantum timori indulgebo, ut in me Marcianorum ſtricta odia eſſe putem.

Mode-

Moderatio illorum nunquam tam facili exæſtuans vento de ſua pace decedet. Nam ſi mitem & innoxium damnant jocum, cur theatrali licentiæ indulgent, cur interſunt ſuis ſcenis, quæ illos nec diſſimulatio nomine traducunt? Erumpit barbat. ex aulæo ſenex; purpureæ tunicæ pullam veſtem ſuper ducens, hanc utraq; manu collectam in renium ſarcinam levat, & Marcianorum habitum profitetur adumbrare. Num ideo comitas proſcripta ludorum? num Poetis vel hiſtrionibus triſtiori lege detractum? Imo curioſa frequentia adſunt, & ſe hilari imitatione productos ipſi ſæpe cum populo riſerunt. Adeo publica cavillatio plus habet remiſſionis quam aculei, ut videaris illi ipſi, quem aperto nec flagitioſo laceſſeris riſu, jocandi voluptatem ingenua libertate quæſiviſſe. Vna Cynicorum malignitas, & intra latebras ſuſurrantium nefas, leges in maledicos, & magnorum hominum iracundiam extorſit. Etiam beneficium debetis, O quicunque mores veſtros in publico videtis excuſſos. Hæc libertas, iniquorum & invidiæ nervum franget; ſe tantum ad occulta & inconceſſa ludibria tendentem. Aſtus quo ſibi aliquid conſciorum, eſt jactare ſuam culpam, & proprio riſu alienam

licen-

Digitized by Google

licentiam redimere. Nam quis perpetua innocentia candidus, aut ſe intra gratiarum legem nunquam exerranti venuſtate polivit? quis de cœlo illam prudentiam deduxit, quam Iovi aſſidentem, & ideam laborum ſuorum Pictura & Poeſis in artificii æſtu intuetur? Nimis ſuperbe dedignatur mortalitatem qui peccaſſe erubeſcit. Sed ut primam pulchritudinem naſcentis Solis excipimus ad Occidentem obverſi, quippe jugis montium primum in ea parte nondum emerſi Solis radio occupatis: Ita virtutum ſplendorem admiramur in ſapientibus, compoſiti velut ad eorum Occidentem, id eſt, ſuorum virorum umbram, quæ rara & egregiis dotibus conceſſa, non minus, quam extremæ nubes in picturis nobilibus delectant. Sed & recenſitis maculis cætera videmur adorare, in iis qui numerandis vitiis, immenſis autem virtutibus, minus terræ quam ſyderibus debent.

Marcia felici miſerorum exilio erecta in utriuſque naturæ confinium, callidiſſima virtute, nec minus ingenioſa fortuna, inviolatam majeſtatem in hoc ſeculum erexit. Quis neget civilium rerum æſtus illic ad Orbis ſpectaculum eximios fuiſſe, inter tam vicinæ & diverſæ potentiæ vices, ſemper per turbines, & tempe-

ſtatem

ſtatem exeuntis? Italia variorum Principum victoriis occupata eſt, nec minoribus armis amiſſa. Eximiæ res Lygurum, & Longobardia ferox felicibus bellis. Super omnia Imperatores quidam vetus nomen, vetus auſpicium, veteri quoque ambitu & militia implebant. Sed tam gravi multiplicique procella plus terroris prudentiæ Marcianorum calamitatis infuſum eſt. Per tot mala & ſervitutem Orbis ſoſpes Reſpublica, & ingentibus inimicitiis ſuperſtes, non mirabilior imperio quam libertate fuit. Hanc ſive moderatione ſuorum, ſive rigida cuſtodia inſtitutarum legum, nulla tyrannis delibavit. Gentem quoque barbaram, & quæ ſui ponderis ruina ad noſtra littora provoluta eſt, laceſſere diu auſa, tandem æquis fœderibus continuit. Quis tantam clementiam fatorum, quæ dignos ſuis beneficiis invenerunt, aptis præconiis adæquet? Nam opulentiam civitatis & prudentiam Partum erit facilius mirari, quam jejuna & impari laudatione libare. Tamen & natura ſuis nævis pulcherrimum corpus aſperſit, & iis fortaſſe aliquid ad incrementũ reſpublica profecit. Nec enim Syllas vel Marios, aut Pompei magnitudinem, & ad ſuum fatum gentem Iuliam invenit, quia ibi ſive ſponte,

ſive

ſive ſic inſtituta ingenia vim legum non ægre patiuntur, & humilius ſpirantia, quam ut faſtigium quatiant rerum, æſtum quo plurimum poſſunt, in communis potentiæ decus informant. Equidem crediderim ex genio gentis deſcripta eſſe jura, quia tot ſæculis perennant: quæ ſummota pompa non ambitum modo, ſed ſumptus, & per hoc inopiam proſcripſerunt. Veſtium ambitioſa pretia, & inanes comitantium cœtus, pluſquam Lycurgica rigiditas ex urbe ſummovit: nec inter pares luxurioſa æmulatio ſolidis patrimoniis conſtaret, vel liberam civitatem tot ſatellitia quaſi ad imaginem tyrannorum exterrent. Vna Optimatibus veſtis, non colore, non filo precioſa, idem integumentum capitum, ad externarum gentium jocum, ſimplex, nullaque melioris ſeculi venuſtate ſpectandum. Ipſa ſolitudine neglecta majeſtas; dum patricios videbis nullo ſtipatore circumagi ſcapha vicos, & per totum populum errare. Abſit huic licentiæ ignominia, ſed & convitium narrationi meæ. Nec mercari, nec mercimonia manu ferre, nobilitatis flagitium eſt. Illi mores, & ſeu caſu, ſeu calliditate maiorum feliciſſimę nugæ, ita nobilitatis licentiam miſcuerunt, ut res eadem & nota libertatis, & cuſtodia eſſe poſſit.

Digitized by Google

poſſit. Nam & optimates in urbe velut ſua evagantur; nec liberiores domos quam publicum ſuum habent. Rurſus autem tam modeſtæ magnitudinis lege depreſſi non deſpiciunt æquales eminentiæ ſuſpecti, & ſectam clientibus plebem emunt. Hoc eſt grande maledictum, hæc procacitatis immanitas, quam in me quiſquis ille Cenſor eſt importuna ſedulitate notabat. At te ſancta Reſpublica, te veræ dignitatis & opulentiæ alumnam veneror, ne memoriam tot laudum, & Satyrici beneficium tibi ultra ſuam ſortem blandientis; inſons jocoſitas extinguat: ſi te dignis nominibus veneratus ſum. & mitius tecum quam cum Britannia mea egi. Poſt tam ſimplicem & verecundam defenſionem meam, non putabo per ullius invidiæ maledicta te alienari ab innocentia mea poſſe.

Vtinam me Acigniani tam candide audirent, qui utriuſque ſæculi tribunalia petentes, nunquam tamen bene conſcii animi fiduciam terrebunt. Ingens factio, & ſuæ potentiæ authoribus gravis, lenta vincula, & ſupra *Vulcanicos* hærentia dolos, territis alterutro metu animus injecit. Demiſſionis culpa per contemptum opum ire arduaſque virtutes, populi cre-

credulitatem ad omnia tenuerunt, & robuſtiores mentes faſtuoſis viribus tentant, tam ſancta potentia ad humanum imperium repente traducta. Hos infamiæ aut egeſtatis horror, hos ſpes alta tam ſuperbe florentibus junxit. Quippe illi per virtutis arbitrium ſibi à populo alumniſque commiſſum, ipſi famæ interdicunt, ne ſuis adverſariis liceat probis aut ingenioſis eſſe. Ad ultimum divinis & humanis viribus freti, has callidiſſime ſtringunt in illarum contemptores.

Cum his hominibus quæ me commiſerint cauſæ, privatis injuriis aſper, an inimicitiarum claritudinem ſponte depoſcens, quidam fruſtra quæſiverunt. Nullum acerbitatis argumentum in his ſcriptis, aut iniquæ veſtigium mentis. Serò & leniter in eos quærere auſus, quædam vera apertaque modeſtiſſima admonitione deſcripſi,& ſi Satyricon ſine præjudicio legent, fortaſſe prævaricationem amabunt. Nam quid triſte innocentis ſcripti hilaritas objecit? Parata ab inimicis tela non ſtrinxi, quæ agnoſcere nolebam, & graviora ſuſcepto riſu erant, & ambitum eorum, quaſi ad veram potentiam neſciret attolli, intra ſolas literas perſequutus ſum. Nec putabam tantæ modeſtiæ iraſci, qui id ſolum proficiunt,

ut

ut quod ſub inani luſeram joco, altiore præjudicio confirmem.

Attentatum in literas regnum & domorum temerata ſecreta: dum ingenioſam juventutum in illorum maculas omni venatione compulſam, extra convitia arguebam. Ac utinam falſis indiciis tanta nomina detuliſſem, quæ jam vulgaris altiorum mentium indignatio damnavit. Quis non enim melioris ingenii tot mortalium inſaniam triſti acerboque perſequitur riſu, aut quis captos Acignianorum artibus ignorat, qui cæterorum quidem tanquam barbara & incondita ingenia aſpernati, apud Acignianos credunt Muſas omnes felici facinore pene in cuſtodia haberi? Majeſtas & moderatio inceſſus, & ſecretum ab externis penetrale, tum quorundam ingeniorum felicitas, quæ in illis viguerunt, eos ad tam immodicam ſcientiæ famam evexit. Acceſſit induſtria callidiſſimæ gentis, quæ ſeſe ad éxiſtimationem mutua commendatione protrudit, & in alibi orientia ſydera levi deſpectu & veluti faſtidio etjam maligna laude, nubem pernicioſiſſimam exhalat. Nam & hominum generi dominantur inepto quidem aut inſano, ſed ipſa multitudine impetuque valenti. Si placet, Sciolos appellemus. Hi ſu-

Digitized by Google

ſuperbo nec capaci ingenio, rumores quoſcunque ab Acignianis acceperunt, tanquam ſecretæ rupes multiplicato tumultu referre, ſtolida pertinacia aſſueverunt. Tantæ quoque juventutis quantam ipſi excoluerunt, obſtinatis ſuffragiis nituntur, dum ſe omnes ab eruditiſſimis edoctos ſupervacua vanitate contendunt.

Et his quidem machinis intemerata potentia ad ipſa ſydera ſuſpexit. Nunc videas tot fucorum perire ſecretum, Societatis flore paulatim per ipſa fortunæ munera oppreſſo. Nam qui in paucis urbibus ſuorum aliquot lætioris ingenii oſtentabant, qui faſtidioſum delectum habebant ſuam clientelam ambientium, nunc immenſis coloniis diſſipati, ægre ſua Numina in tot templa divident, & exhauſtis civibus ſervitia ad ſacramentum vocabunt.

Quid cenſeam de illorum ſtudiis ſi quæris, in illis non pauci mediocres, per proprias dotes, aut laborioſa inſtitutione formati multa humilia, ſed quæ ſuo & ſociorum vultu fallunt, denique ingentes quædam mentes, quæ nuda & exilia exterorum nomina ſua fama circumvolvunt. Fallitur enim qui tantum ingeniorum proventum eſſe putat, ut alicubi ſpiſſa &

tan-

tanquam per armenta numerentur. Quod ſi Acignius pro tuæ catervæ paucitate frequentem induſtriam invenit, quis ideo illudat cæterorum hominum dignitati, quaſi ſi decertandum ſit ſingulis Acignianorum eximiis totam decuriam non opponant? Nam qui Naturam tot capaces & ſublimes animos Acignianis prodigere putatis, cur rurſus effingetis tam ſterilem, ut in cęterorum tanto numero non ſæpius ingeniorum bonitate luxuriet? Et quidem in ſcientiarum regnum venturus, omnes illarum partes impetus Acignianorum invaſit. Sed præcipua Theologiæ & Philoſophiæ cura fuit. Has antea ſub veterum codicum pondere vix ſpirantes, nova inſania ſcribendi operuerunt. Humanioris autem literas, id eſt, amœniſſimam partem, & ſi mihi creditis, utiliſſimam Muſarum, nondum ſatis delicate habuerint. Vulgaris, & ut ita dicam, profana licentia facientium carmen, in ſcholis vel miſeris ſcenis, ſuffecit inexpertis adoleſcentibus, & raro Ludimagiſtro publicorum judiciorum periculum fecerunt. Vellem & Criſpum Tragœdiam tenuiſſent, ne ſcire cogeremur, eos non infelicius ſcribere, quam agnoſcere verſum. Nam ſi quis ideo doctiſſimos putat, quia rudē pueritiam ad literas in-

informant, peſſimo judicio in infinita rei exiguæ æſtimatione caligat, quod aut mirificam induſtriam magiſtrorum credit ad primæ doctrinę initia requiri, aut ab Acignianis juventutem perfici, cui forte ad decimum ſextum annum ea ſtudia procul oſtendunt, ad quæ vix curioſæ vitæ maturitas pertinget. Et quidem de eo genere literarum pleroſque afferre ſuam ſententiam non fero, quibus nunquam veræ eloquentiæ imago de ſui aut alieni ingenii ſpeculo illuxerit. Summam & eruditam eloquentiam dico, quæ cæteris comitata ſcientiis offenditur ineptia ſcholarum, neque ſe indulget ingeniis intra veterum imitationem incluſis, quæ ſuas partes in ſtilo ſperare aut ducere non audent. Tam venuſtæ & difficili ſcientiæ vix aliquem ſingulis ætatibus idoneum reperiri non ſine illius faſtigii admiratione videmus, cum huic nemo naſcatur niſi amœno primum fœcundoque ingenio, deinde ſolida prudentia ad civiles aſtus idoneus, & cui patientia laborum nec fragile, ut ingenioſis, corpus, nec refugientem animum offendat. Itaque in Acignianis nullum eſſe non cauſa contumeliæ objeci, ſed riſurus vanitatem ad tantum vocantium nomen plerumq; inexpertos, & ſublimis ſcientiæ imaginem
in-

inter viles Ixionas proſtituentium.

Videtis quam prolixe indulſerim Acignianis, quos in amplam eruditionis partem non invidioſa confeſſione admiſi, dum & cæteris mortalibus ſciamus non parcius diviſa munera Muſarum, nec ibi perpetuam ingeniorum felicitatem eſſe. Nam quod adoleſcentes ad Societatem dicebam pene de animi libertate deduci, induſtriamque in illis aut opes, non autem naturæ impetum æſtimari, quę omnibus per ſua vitia & virtutes diverſa viuendi genera diſtribuit, nolo inſtituerę defenſionem meam. Vtinam patiantur nos ſuppreſſis querelis diſſimulare inepta ſæpe tela; ſed in illam ætatem valentia; quæ ſi vellem excuſare, quid amicius invenirem quàm illos juventutis venatores decipi inconſulta pietate, nec crimen in omnibus hærere? Temerata quoque ſecreta, & arbitrium familiarum illis calliḋiſſima inſinuatione quæſitum, hodie intemperantius rideam quàm indigner. quippe omnis doli ingenium poſt primam aciem hebeſcit, & quos inſidiæ ſecundos aut tertios decipiunt, digni quoque videntur maturius periſſe. Cur igitur in illos ſcopulos offendimus, & jam tantis naufragiis tectos? cur illam domeſticæ cenſuræ procacitatem non excludimus

mus, quæ nunquam ſevere detrectantibus illudit, ſemel autem infuſa, non facilius ſiſtetur, quam flumina, quæ viam aquarum ponderibus ruperunt. Ad ſummam, ſi intentium peregrinæ merci vectorem, ſi ſervantem aſtra agricolam, & militum arma probamus, quis Acignianos damnabit, ſi, quem facillimum credunt ad potentiam, aſcenſum omni artificio pertentant? Imo applaudam ingenioſæ calliditati, & ſtultam prædam in tot caveis videbo.

Contentus tam modeſto indicio, atrocitatem maiorum facinorum ſubmovi, quæ famæ vel inimicorum acerbitas adornat, & ſi verè æſtimamus, in ſolam calliditatem & felicem prudentiam luſi. Multi enim magnitudinem illorum invidioſa ſpeculatione damnamus, irati non iiſdem artibus nobis quoque patere ad gloriam iter. Nam ut auſteram virtutem tanquam ſignum textumve antiquitatis ſuſpicere in aliis ſolemus, incommodam autem in nobis averſari, ſic è contrario beatam fertilemq; fortunam aliorum liventibus oculis perſtringimus. quam à cœlo poſt omnem criminationem tacita veneratione mercamur. Quod ſi Acigniani ſimplicitatem meam agnoſcent, facile reſidui amores veſtigia amabo,

quem

quem apud nos utinam publicis offenſis non extinguant. Si vero pro authore ſcriptum premunt, ſi devota in me tela facili Euphormioni, & aperto vulneribus infigunt, non iraſcentur liberrimo dolori, qui adhuc priſcæ conſuetudinis memoriæ pepercit. Nullas injurias pervicacior indignatio ſolet ulciſci, quam quæ creduntur in publicum emiſſæ, & ingratiſſimum beneficii genus eſt de univerſis mereri. Purgatus itaque totis corporibus, & tam grandi liberatus judicio, ad ſingulares homines, & quidem graviſſima maieſtate dignos, confidenti defenſione decurro, quibus magnifice negligentibus maledicta, neque triſti ſupercilio induſtrium damnantibus riſus aut ſenſus meos aut pœnitentiam approbabo. Non excidere his ſeculis Antigoni atque Pyrrhi, qui multa convitia deſpiciant de faſtigio ſuæ famæ, nec Antonii celebrata jucunditas, qui provocatis aliorum ſalibus, in ſe quoque ludibria invenit. Sed non patiar conſcientiam meam de integritatis ſuæ fiducia ſimpliciter ad deprecationem traduci. Ipſa lex citatos ad tribunal non tantum, ſi quæ feciſſe arguuntur legitima quæſtione, negaverint, ſed & ſi ea fecerint jure, litera ſalutari dimittit; & Prætores æqui boni-

Digitized by Google

que judicia abſtulerunt ſeveritati verborum. Etjam in fabulis populus agitatur qui primo criminis vultu deceptus , in ſcenamne parricidium vindicavit. Adeo non eſt ubique aut amare ſimulatam virtutem, aut vitiorum imaginem odiſſe. Sed præcipua ratio in æſtimandis laudibus aut conviciis eſſe debet ; Nam & illæ ſub querelarum ſæpe & atrocitatis ſpecie vibrant; hæc autem inter maligna præconia periculoſis inſidiis conduntur. Itaque nec Satyram feciſſe excuſabo , nec ad illam acceſſiſſe qui Panegyrin expectarent; modum vero tenuiſſe vt caſtigarem licentiam ſcripti ad eorum laudationem quos notabam , æquiſſima monſtratione defendam. Nam inania nec turpium vitiorum ſimulachra in pleriſque quæſivi: vt ſub opinione querelarum opportuniſſima prævaricatione laudarem. Hos ſi tam manſuetum judicium offendit, damnantque beneficium innoxiæ libertatis; ſaltem patientur emendari facinus , & ſuperfuſis laudibus, inſtar Simonidis oculos ſuos quærentis expiari.

Et Callionem quidem tam ſuis lineamentis expreſſeram , ut ſuſpicionem à cæteris viderer ſubmoviſſe. Ne illum quidem produxeram vulgo, ne ſpem redeuntis amicitiæ vulgata nec ſanabilis injuria

injuria extingueret. Igitur quædam vela circumvolui illi tabulæ ad ipſius naturæ veritatem expreſſæ, ut nec alius meis telis huic ſoli deſtinatis ſauciaretur & tamen ſecreta ignominia plus pudore in conſciam mentem, quam infamia ſæviret. Multos quoque admonebam, errorem quem nunquam amator Poeta expiavit, non tutius latere quam verum Callionem. Nihilominus aut in plures diviſa ſcena infelici curioſitate quorundam non unum inquinabat, aut vnius actus ſuſpicione tota tragœdia innoxiis imputabatur. Quibuſdam ſufficiebant obſcura natalia; alii facile ingenium, & virtutum vitiorumque potens vanis ſuſpicionibus luebant. Illud vero acerbiſſime tuli; præclaræ dignitatis purpuratum traductum ſub hac larva ab inimicis meis iniquiſſima accuſatione jactari.

Molles & parum viriles illecebras quibus voluptatem invitaret, turpemque formæ curam ajebant, falſa quidem illa ſed contumelioſiſſima procacitate dilatam. Hoc autem non illi modo quem volebant, ſed & vbi Callioni obiecerim ignoro, quem tantum paruiſſe ſui ſeculi vitiis, non autem muliebri ingenio præiviſſe contendi, ſed adulatio Satyra peior, ſummo & nobiliſſimo homini illuſit,

eum ſub Callione laceratum, & inter Berecinthiæ Gallos per ludibria & enervium vitorum contumeliam exſectam. At ille quia nihil de ſe eiuſmodi credebat, aut referentibus tardiori fide conſenſit, aut quicquid illud erat infra ultionis dignitatem eſſe duxit. Mihi autem ignoto, & alieno facinore laboranti, cum ultra biennium in ea ſuſpicione jacuiſſem, ab inimicis nuntiatur me parum pro modeſtia tantum hominem triſti & inverecunda oratione læſiſſe. Turbatus, & extemplo conſcientiæ interrogans fidem, circumſpiciebam ne qua tam intempeſtiva impietas nugas Euphormionis polluiſſet. Nec timebam meditati facinoris culpam, ſed verebar excidiſſe inter publicos queſtus quæ in eum non ſine conjectura deflecti potuiſſent. Vt deinde Callionem nominarunt, tunc vero attonitus & impatiens contumeliæ, non riſum, non iracundiam tenebam, ſimulque ingemiſcebam miſeriæ Optimatum, qui neque ſua bona neque mala, niſi ex aliena fide cognoſcunt. Et illius quidem nomen fideliori reverentia tacebo, quam ſtulta & imperita adulantium nequitia, qui neſcio quid de illo videntur crediſſe, in quem Callionis ſcenam convenire putaverunt. Quod niſi in curioſa excuſatione offen-

ſam

ſam metuerem ; ſatis antiquiſſimæ gentis imagines expugnarent infelicitatem naſcendi ; quam in Callione traducebam, & totius ordinem vitæ, notæ & à multis celebratæ virtutes non agnoſcerent. Summa igitur excuſationis hæc erit, me nulla invidioſi ſcripti parte, ne conceſſo quidem & innoxio joco eius innocentiam laceſſiſſe, ne eum quidem occurriſſe, de principibus viris lætiori procacitate ludenti; Eos autem qui inepta ſedulitate ipſum nempe in Callione invenerunt, abominandos tam integræ domui eſſe, quod per illius maledicta amoris & diligentiæ quæſiverint nomen.

Sed nec ſolertia meliore meum Anemonem produxere de tenebris, in quas illum compoſita conjecerat larva, eo etjam peiores quod integerrimam matronam eodem facinore læſerunt Contubernalem meum ſe inanius efferentem, ne ipſo quidem invito eram ultus, & quidem ne hęreret ſuſpicio, uxorem attribueram, cum ſpem ipſam conjugii ejuraſſet. In ea vero muliere multarum impudicam licentiam exponebam, ſed præcipue ſubitam & inconſultam libidinem flagitioſæ domus. Sed nec favore laſciviæ niti, aut frangere obligatos mihi animos quærebam improba voluptate le-

 gendi,

gendi cum non videretur dubitandum tam fœde mulieris æſtus nemini placituros, viris certe faciles & oblatas voluptates aſpernantibus. Illam autem quam fœda ſuſpicione violarunt, neque ſuo merito Satyram timuiſſe, neque mea integritate oportebat. O virtutis inanem cuſtodiam ſui, ſi alieno ſcelere deformis eſſe poteſt. Matronæ proſtituere famam, & de mea Comœdia in fornicem deducere, conjectores ineptiſsimi audebant, digni, ſi perveniunt ad populum qui nati per eadem ſcelera, vel non meliorem familiam ducere credantur. Et hæc quidem in privatorum ignominiam jactabantur, ſed præcipua moles invidiæ me in Protagonis & Doromiſi nominibus pene toto pondere afflixit, neq; tamen moleſtius fuit hic criminibus onerari, quam nunc lætandum puto defenſioni locum eſſe per ſummorum hominum laudes ituræ: Niſi omnino deliquiſſe me credas, quod tam ſancta nomina indigno polluerim loco, & velut contagione criminum quæ in aliis arguebam. Nam nec olim Principis ſignum inter inultas ſordes, aut funeſta obſcœnæ ſedis vilitate ſtetiſſet. Cur igitur in Satyram auſus tam indignos conjicere Heroas & velut in mortalitatis mala ipſos deos adoptare? Hæc ſi triſtis objiceret

ret Cenſor, non fortaſſe à ſincera ratione erraret priſcæ ſimpliciſque virtutis: cæterum nec peritus hodierni moris erit, & intempeſtiva probitate moleſtum facillima defenſione ſubmovebo.

Nunquam noſtro ſeculo tam pervicaciter iratus fui, quin paria aut fœdiora in Maioribus facinora agnoſcerem & de fatis injuria queritur, qui poſt Heroum ætates inter mortua ſemina virtutum putat ſe in ſola vitia natum eſſe. Sed non ſuſceperam revocare memoriam priſtini pudoris, & velut exemplis tot autorum conſuetudinem noſtrorum malorum ſancire. Ac præterea videtur inhumana accuſatio quæ in ſolam nec profuturam ignominiã mortuorum inſurgit. Sed & humanæ naturæ vitio, maligna gaudia criminationem viventium inſinuant; frigida autem & intempeſtiva reprehenſio antiquitatis non inveniet probatorem. Igitur nec accuſationem peſſimę ętatis inſtitui, ac ne quidẽ huius ævi corruptiſſimas gentes aut ſtultiſſimas, veris & meritis convitiis proſequutus ſũ. Gallias Britanniaſq;, id eſt, florẽ univerſi, & humanitatis hæredẽ quæ decurſo Oriẽte in noſtrũ veſperum deflexit, in ſeveritatis meę titulos cauſaſq; rapiebã, tum quod nitida & exacta corpora ſuos næuos melius ipſa diſſimilitudine fatentur

tum quod ibi literarum domicilium eſſe, & iſtius notæ volumina, inter liberos & ingenioſos homines, & quidem ſine altiore malitia procaces, ſciebam avidius excipi. Et fortaſſe in vitia dicturus, neſcio cuius vitii jam tacita ſanciti ſuffragiis commoditate uſus ſum. Si tamen vitium appellem, ſolutam quidem illam, ſed innocentem & peccantem intra verba dulcedinem jocandi, aut etiam de faſtigio rerum & tota Orcheſtra diſputandi. Nam quis dies Galliæ illuxit qui evulgatis aut ſe inter conſcias tenebras prementibus libris novum ſcriptorem per aliena ludibria commendare noluerit? Taceo quod illiberali ingenio, & ſæpe non artificioſo facinore magna & caſta nomina diris & crudelibus contumeliis infeſtant, in quibus plerumque ſola temeritas placet vel mentiendi audacia, cum ſtatim moritura novitate.

Sed nos quidem plus quam Heroſtrati nomen de memoria tollamus, cæteroſq; humanius ſævientes, ſi placet, ſaltem ad cognitionem & judicium admittamus. Ex iis aliqui, jam in partes diſcedentibus ſacris, myſtas adverſæ factionis permiſſo, & veluti religioſo odio, falſis ſæpe, ſed apud ſuam plebem creditis facinoribus

aut

Digitized by Google

aut ludibriis objurgant. Alii in externos obverſi Principis ſui imperio late viciniam deſtinant,& inter Muſas ſuas debellant. Illi exprobratis hominum aut regionum incommodis toto ſpiritu licentiam ſuam fatigant. Quidam felicitatem ulciſcuntur, quæ indignos attollit, multos quoque mulieribus faſtus, aut impotentia, de ſua ſorte exeuntium ad ſcribendi violentiam accendit. Etiam lenta judicia, emptæque curules & forum prædonibus plenum, irritos & ſupervacuos accuſatores invenit. Iam nugæ & caſſa vanitas incolentium auram,jam perjuria amicitiam polluentia, jam omnis conditio & ſæpe virtutes citatæ ſunt literatorum ſtudio ad populi famæque tribunal. Mihi autem inter hos acres impetus,& interdum illuſtres, illi, plurimum aberrante prudentia, videntur in ineptiam quam in aliis caſtigant incidiſſe, qui gravi & ad majeſtatis ſpeciem tornata ſapientia larva ambulant, id eſt, qui plurimum ſapere volunt, ſubiti patres nec à cenſoribus recitati; & de magiſtratibus queruntur; remq; ſummam non rogatis ſententiis evolvunt. Nunc ſuarum partium ſacra veluti de faſtigio aliis inacceſſæ ſapientiæ excutiunt. nunc populi mala, & inconſultæ fortunæ munera nihil profuturæ iracundiæ oſten-

tatione vexant. Audent quoque Regibus componere ſua edicta, & quam vitæ rationem probent inimica poteſtate præcipere. Inter hæc, modeſtia & hilaritas de tumeſcentibus exigitur ſcriptis, quæ libertatem ſtyli ſibi multa permittentis potiſſimum commendant. Nam ut immenſa & inanis loquacitas nullis ſeriis condientiũ riſus probatur, etiam in Paraſitorum villiſsima fame: ita nec victura aut profutura cavillatio, perpetua ſapientia debet eſſe inviſa. Cum oporteat omnem Satyram aut veniam habere modeſtia, aut lepiditate mereri. Sit igitur, ut proſit, altis quidem veriſque querelis conſperſa & plena comitatis, ut delectet, magiſque ſuo ſeculo & vitiis quam hominibus iraſcatur. Neque enim aut Tarentinorum quiſquam Metoni offenſus eſt in errorem civitatis ad Pyrrhi auxilia converſæ ludenti; aut lenitas Bruti trucem Fannii libertatem admiſit.

Igitur Gallia in infinita libertate ſcribendi indignis & felicibus Satyris exundat, dum omnis generis ingenia vel impatientiam riſus per hæc ludibria offendunt, ut tumorem ſubeunti invidiæ levant; etjam tum prudentiæ applaudunt quam ſibi affinxere: peſsimi autem vel fortunę ſuæ crimine omnibus irati, vel

ma-

maledicendi voluptatem ſatiant. Hos mores poſita diſciplina, & in humaniſſima quidem gente, palam uſciſci, an opertis oculis diſſimulare debeat, ſi quis quæret, primum ſciat, cœli quidem & terrarum velut fata, non arborum modo aut animalium genera pro regionum conditione varia ſſe ſed & in mortalitatem valentia noſtram, vario & diſſimili affectu incolarum animos temperaviſſe. Sub hoc cœlo ſubtilis & ſæva timiditas videtur, ſub hoc autem inſana & ſeſe profundens temeritas naſci: reverentia Principum, aut odium legum, vectigalium qnoque patientia, vel infra avaritiam ſanguinis ſui cura. Nec ullus eſt humanarum mentium affectus qui non aliquem Orbis locum præcipua religione invaſerit. Huic itaq; morbo ſeſe male tenentium linguarum mederi publico imperio pręfecti haud dubio debebunt per terrorum ſævientium legum, in illis gentibus, in quibus deſpectum Principum odiumve quidam communis ſpiritus alte egit; aut ſicubi tardos proviſoſque ſermones non niſi matura animorum acerbitas expromit: At vero Gallicis animis ipſe halitus ſuperſtantium aſtrorum longe alia ratione providit, qui extemporaneo impetu pene iracundiam priuſquam conceperint, effundunt, induſtriamque

jocandi non ſæpius inimicis quam familiaribus adornant. Ibi virtutes & vitia, ſi vere judicamus, majori quam pro vero ſpecie erumpunt, quæ laxa inaniter & effuſa nunquam ad verum bonitatis aut malitiæ ordinem poſſunt cogi, niſi cum refelluntur. Teſtis alacritas in fidentibus animis magnifice exſultans, altoque ſpiritu gloriæ & diſcriminibus ad faſtum intenta: iſta quoque procacitas, & aſperitatis Satyricæ morſus; quorum illud fortitudinis ſpecie tectum, hoc autem perſona maledicentiæ infame non pauco hoc ſeculo decepit. Quippe illa generoſi ſpiritus velut expreſſa effiges, dum per inconſultos tumores in Gallica juventute luxuriat, nihil eſt aliud quam adulterata fortitudo, quæ ſua petulantia verę virtutis decora projecit. At vero idem torrens cum ad obices rumpitur inhibitus æmulatione aliorum, & ad experimentum provocante fortuna, tunc inanis ferocitas de illo faſtu ſuam aciem evolvit, rediensque in virtutem ad virilem & maturam fortitudinem ſe componit. Hoc contra malignitatis ſimulachrum, hæc à nonnunquam inſana, & præter faſcium reverentiam procacitas, ut turpiſſimam larvam habet, ſic intus innoxia, nec vero facinore deformis, ipſa libertate contenta

eſt.

eſt. Si vero non parcentibus edictis teneretur, tunc fortaſſe totum virus, quo per hanc laſciviam ſe Gallica ingenia exonerant in immanium & tectorum ulcerum tabem coiret. Adeo ſæpe virtutes & vitia non ſunt priuſquam laceſſantur. Igitur ut eædem arbores pro terrarum ſitu naturam quoque mutant, nec Perſarum mala Romanos extinxerunt, cicutaque nonnunquam utimur ad frigiditatem potionis; ita mores æſtimare ad ingenium utentium oportet. Neque plus eadem verba, quam ritus in his illiſque gentibus diverſa ſignificant. Et fides aliorum populorum linguarum penſata modeſtia, ſeditionum ſcelerumque percula male in Gallia metietur innoxia ſcurrilitate, quæ his nugis occupatum faſtidium odiumve præſentium rerum & in nonnullis fortaſſe nequitiam conſumit.

Erectus hac conſuetudine tot inultis ludibriis ſancita quamquam alienæ gentis homo, auſus ſum in jura & veluti ſacra Gallicæ libertatis intrare, & Satyram vix ultra titulum ſævientem, leni fletu & inermibus jocis implevi. Quod niſi Principes Viros tenuioribns velis obductos (ut nec longa conjectura dubiave retigi poſſent) egiſſem in hunc ludum; qui ô facinus!

nus! innocentem, quę tempeſtas inundabat! Nihil eſſet triſtiori ſupercilio grave, nihil invidioſa atrocitate ſuſpectum, quod non malevolorum improbitas in contumeliam illorum rapuiſſet; mihi quidem inſimulato tam funeſtæ loquacitatis gravis, ſed illis iniquior quos tam grandi malorum facinorum ſuſpicione violaſſet. Igitur ipſam purpuram conſultiſſima ratione detexi, ut æſtimari modeſtia mea poſſet, nec in deos crederem auſus quæ vilioribus ingerebam; aut quibus etjam ipſa vitia ſub fictis & ſcenicis nominibus lacerabantur.

Cum hæç moderatio tutum iter primis ſcriptis præſtitiſſet, neſcio qua fiducia in ſecundum Euphormionem excrevi. Hic cum primo ſe ſolveret riſu, ſupprimere iocos iubetur, & ex operarum manibus, ad iudicium mulctamque deſcendere. Quod cum mihi tot fluctibus terriſque diviſo amicorũ indignatio ad intempeſtiva odia vocantibus literis pertuliſſet; non indulſi dolori, aut repentinis inimicitiis mutatus ſum. Nam & Magiſtratus ſciebam, ſi quid iniuriæ eſſet, ignoti hominis libello obtuliſſe, quod ſi maxime meum eſſe cognoviſſent, tamen peperciſſem diligentiæ, quam prætextu publico in me malevoli homines vel imperiti erexerant.

Nimis

Nimis enim humiliter ſummorum Magiſtratuum res erunt, ſi ſufficere minimis debent. & illorum otium ſeveriſſima lege turbamus, niſi alienam concedimus fidem, cujus diligentia tuta præſertim iudicia & extra fortunarum ſortem exerceant. Libet quoque agere gratias ipſo nomine iniurię, quæ Euphormionis famam fortaſſe extulit, ipſa damnatione præſignem. Sed jam fracta invidiæ nube, haud dubia timidave fiducia exſpecto, ut expertam verecundiam emendata in Eleutheriam ſuffragia reducant. Quantumcunque ſevero tribunali diſceptemus, ecce, Italia & ab vtroque Germania cœlo, ludibria, ne appoſitis quidem penſata prę coniis, non modo neglexit vindicare, ſed pro munere amplexa, ingenuæ libertati applauſit. Vbique evulgatus, velut pręmio delationis ſuę liber in illis urbibus illiſque domiciliis quæ notavit, jam fidelius mores explorat: & ſua indicia, præſenti teſtimonio ſancit, aut in iocum traductus emendat. At Eleutheria in immani patientia urbanitatis, prô fatum, meos ſales publico donare dubitavit, quæ ridiculam, & quod eſt pejus, non ridentem ſui Militis audaciam, & equitis fanaticum robur, & toties ſcribentiū pudendā libertatem, nullo ſupercilio tā ſedulæ majeſtatis offendit.

Sed

Sed nec illis tenebris projeceram fætum, ut obſcurus parens eſſem, & ſi quid paraſſem atrocius præſentiſſimus vindex erat, qui in ſuis nunquam ſociæ & amicæ majeſtatis deſpectum patietur. Ignorant moderationem mei Regis, qui, quam pacem Orbi facit, non putant ad verborum etiam tranquillitatem pertinere. Nam & diligentius in populi ſui ore, ſociorum Principum famam amat, quam ſuam caſtigare, gnarus nec amoris pignora cum improbis jungenda, neque bonos contumeliarum flagitio eſſe lædendos, ſed nec deorum crimina licenter in vulgus, & ſine honore efferenda. O præclarum, & quod tot Principum ambitio inter feroces & inhumanos titulos non vidit, bonitatis fideique cognomen; quæ in hoc inultæ amentiæ fuiſſet. Sed laudationem omitto ne ſuſpecta adulatione evileſcat. Longa poſteritas, quæ vere de præterita virtute cenſebit, ſatis tantam memoriam ſua in noſtra tempora invidia commendabit. Cæterum non facile videri debebam, voluiſſe tunc primum ſe tradentem fortunam jugulare, & profana petulantia in quædam Numina, mihi inconciliare omnes deos. Quod ſi faventibus vindiciis, quæ hoſpitibus certe debetur jam non fidelius tamen à ſe amicorum impe-

rio

Digitized by Google

rio Regum quam nomini eſſe conſultum. Etiam cum hoc luſtro horribilis atrocitas Diræ una face pene Britanniam cremaſſet, & proditionis nefas vix de ſuo jugulo eſſet excuſſum, de populi ſolicitus voce, nihil prius edixit, quam ne quis triſti ſuſpicione macularet Regum ſociorum dignitatem. Iocos tamen, aut vulgaria, & veluti per totum populum laſſata ludibria, exorabili comitate agnoſcit, quę ſe lepiditate conciliant, & nocere jam non poſſunt, veneno quod tectum & occultum ſæviſſet jam corrupto & per nimium aërem expirante.

Hoc arbitrio fortunarum mearum potuiſſent fortaſſe magiſtratus dubitare deferentibus meum nomen, nec vicaria fide tantilli voluminis conſcientiam explorare; cum præſertim ſcriptionem in quam magis tempeſtas incubuit nuncupaſſem Heroi, quem fœdis convitiis præficere, ſupremiæ nec in hoc Rege tanto plus vibrant quanto Natura capacior communiũ vitiorum facultatem obtulerat, ne inepta neceſſitate eſſet probus. Hoc eſt enim eſſe ſanctum, non ſi à ſceleribus abes, ſed ſi ea refugiſti. Equidem Rex meus gloriari pulchre poteſt: nullos quidem exterorum ſuis muneribus ad perfidiam fraudis allectos, ſed nec proditionis conditione ferentes huma-

humanius auditos, quam ludimagiſtrum Faliſcorum Camillus excepit; audient Magiſtratus meum librum (nam pro ſe ejuſmodi dicet) eum facile de iudicii metu litera ſalutari exſolvent.

Sed in Protagonem tamen luſit, & de Doromiſo totas chartas implevit. O horribilem rectarum mentium calamitatem! ſecura flagitia occupare præmia virtutis, beneficia autem & merita periculo ſceleribus conſtituto palleſcere. Ego vero ſi literatorum infortunio quæſtum accepiſſem librarium, anxiamque mercedem ſordidiſſima adulatione captaſſem, nemo ante Protagonem erat cui meos labores exprobrarem: illum extra humanam ſortem laudibus eductum, illum huic honori qui eſt ambitioni humanæ chariſſimus eſſe ſubvectum; nec unico ſeculo duratura præconia; merituris ſaltem donis & imparibus comparanda, nunc gratuitis muneribus & ne æſtimata viderentur confuſo ſub Euphormione nomine largientis, ipſa gratia periit, & plus invidiam, horum temporum vitium, quam meam fidem inaſſueta integritas adiuvit. Ecce autem ne hoc quidem beneficium fata indulgent, ut apud ſentientem me excuſem; cum vulnere (O dolor!) poſt omnium memoriam indigniſſimo, ille Protagon, ille

ille natus ad miraculum terrarum deſtituerit Orbem. Proh facinus ad noſtri ævi infamiam efficax, quod per teterrimum nefas tantũ Principum nondum poſcenti reddidit cœlo. Sed & ſtupor lachrymas, & ſtuporem vltionis cupiditas, de omniũ pene gentium corde & oculis ſubmovit. At te adorañda Anima, te melius per virtutes & famam quam per exeuntem de buſto Aquilam conſecratam, hic omni ſolicitudine placabo; ſi quid de tam juſta remiſero cura non minore flagitio quam ſi viventem offendiſſem, peccaturus in Manes. Sed nec ille excanduit, & ſi adhuc dignaretur mortalitatem noſtram, nullus certior aut veniæ author eſſet, aut innocentiæ meæ vindex.

Stabat ad tribunal Africanus, & jam intonuerat acerbitas in ipſa innocentia quærentium crimen, cum Antiochum, filiique vinculum & indicium corruptelæ non expavens, ipſam quoque defenſionem erubuit. Iudicum quoque plauſus revocata beneficiorum memoria, in Capitolium vſque perduxit. Tam memorabili exemplo meus liber de reorum pulvere digniſſimo tumore conſurgens, & ſummarum creditos laudum perambulare potuiſſet Protagonis totũ limẽ, donec prę-miis abſolutus abiret. Primum enim non

imparis

imparis dignitate perſonæ, tantum nomen magnificentiſſime operui. Nam quid aliud Protagonis cognomen quam militaris ſcientię veriſſimam confeſſionem expreſſit? Nec penſata tot principum tot ſeculorum laude, illum omnis memoriæ primum ac pene ſolum ducem, in iuſtum gloriæ faſtigium aſſerebam. Nempe ex hoc convitio cęterę, & ſub iudicibus litis, ipſa innocentiæ meæ verba ad teſtamentum citabo. nunc igitur eſt in Euphormione Protagon: *Vir hoc ſeculo maior, & dignus fabulantium miraculis vatum:* hic alius, *nihil de eo mortale prædicabat*. Et ſolertiſſimus ſenex multis in eum præconiis effuſus in hæc verba deſiſtit: *Nulla ſecula Protagonis genium æquarunt*. Et, *Nec quemquam ſimiliorem Numinibus ad nos fata tranſmiſerunt*. Nec minor eximii viri cultus totum vbique Satyricon adoratæ majeſtati ſubſternit. Quod ſi de iocis publicis meus deinde liber crevit, ſi cum populo ſcire auſus ſum, nec acerbiore riſu quam quo Protagonem delectarem inclamare Thalaſſio, ignoſcite, quæſitores, bonitate Protagoni, & veſtra libertate ſum deceptus. Sed videte, ne maiore piaculo nimis officioſam diligentiam polluatis, dum hos ludos intempeſtiva ſeveritas ſilentio damnatos videtur neſcio qua cenſura notaviſſe.

Si vero

Si vero de Fortunæ deſcripto imperio queruntur, quam in ipſo Eleutheriæ templo, ipſa ara, ſanctiſſimo honore appellavi, ſi aſpernantur illam deam, & me quaſi ſuorum ſacrorum ignarum incuſant, certe legum ſuarum videbuntur oblivíſci, ſed & parvam gratiam habere illi Numini, per quod ipſi creverunt. Nam quod his ſeculis virtuti ſtabile iter ad opes, niſi jam opulentæ? aut quis ad magnarum dignitatum culmina, niſi quadam ſorte pervenit? ac ut nemo niſi dignus, aut divitiarum potiatur aut honorum, nihilominus opus eſt fortunæ regno, quæ æquales virtute, ſaltem impari felicitate diſtinguat. Nam multorum ingeniorum magnæ dotes, velut debiles & ipſa paupertate ægræ jacent. libet aliquando meminiſſe Satyricæ libertatis & iterum adorare fortunam. Tu es, inquam, ſine qua nullæ virtutes ſibi placent, nullæ poſſunt per noſtrorum temporum tempeſtatem emergere. Tu de ſacerdotiorum collegiis ſuffragiorum poteſtatem, tu de opulentis ſolitudinibus excuſſiſti, ſed & foréſibus miniſteriis in hoc arduo locatis quo ſolũ exstructæ pertingant divitię, quę via nudę induſtrię patet, aut quid ſaltem felici ignavię vel ingenioſo ſceleri negaviſti? Sed tantos & tot faſces tibi hæc ætas non dedit. Iam

olim

olim omnia potuiſtis, etiam ante luxum atque aſtus; etiam cum memoriæ labentium annorum ſatis fixæ parietis fides erat, cum numerantibus clavis, & captas tot annorum uſu gentes nulla interdicta extorquebant. Hac veneratione Fortunæ ſi quis offenditur, aut ipſius beneficiis ſaginatus, capta & ebria mente deſævit, aut ſane eſt iratus, nec reſpicienti per tot vota litavit. Sed hoc totum non video quo argumento poſſit ad minimam Protagonis notam aut injuriam traduci, cui etiam fortunæ arbitrium adſcripſi, ut felicitatem ab illa nemo magis quàm ab iſto exoraret. Doromiſum autem (alterum Satyræ crimen) immani piaculo aggreſſus ſum, ſcilicet ab ipſo nomine initium injuriæ fuit, & Doromiſum appellavi, quaſi per nimiam frugalitatem liberalitati infeſtum. Ecce de infelici beneficio novum nefas amoriſq; conatus iterum indigniſſimo reatu perculſi. Quaſi Doromiſi non invenerim nomen, quod nullis donis tanta integritas poſſet, nulla ſolicitatione perverti. Cur igitur ambiguum nomen (nam vos ambiguum feciſtis dubitando) in triſtius deduxiſtis, niſi quod mens mala, in ſuſpicionibus gravis veneno ſuo paſtum de innoxio flore quæſivit? Sed & illum quibus verbis, qua commendatione celebravi?

bravi? Amiſiſſet Satyra ſuum nomen, ſi paulo ulterius indulſiſſem. Nunc *vir ingentis naturæ* appellatur; nunc *qui in cœlum poſſit meritiſſima prædicatione levari.* Nam imperitiæ imputabo æmulorum, ſi vel ſenem de illius frugalitate loquentem, vel Euphormionis inopiam cum ſuo artificio Muſiſque neglectam, in criminationis acerbitatem deducere audent. Nimirum æquo jure ſua libertas ſcenæ ac Satyræ larvas indulſit, quibus ſupra Pythagoræ fatũ ſæpe homines renaſcantur in die, & nunc juventute luxurient, nunc maturas partes abſolvant. Niſi forte ſervilis calliditas, & ſupercilium heri nunquam Roſcio per eadem ſpectacula convenit. Equidem Euphormionẽ non excuſo, ſi in diverſos habitus tranſire non licuit, qui in Doromiſi domo ideo ſcholaſticam induit vanitatẽ, ut irriſus abiret. Tunc enim inſaniam ludebam, nec dum cognitis fidentiũ Muſis; qui inutiles, nec ad pulchritudinẽ exactas nugas omnino tanti putant ut de egeſtate ſecuri ſint, & ad opes à felicib. tollantur, aut in iis animorum ſcabitudinẽ incuſent. Nec Doromiſum caſtigabam, ſi Auguſto hanc turbã Poetarum ſubmoventi ſummus Lyricorum pepercit; dicebãq; *ignotas ibi Muſas*, quæ ad ſtimulos ſuperbę paupertatis neſcio quid ignobile & mercenarium

can-

cantant. In eo autem ſene, cujus indicio Doromiſi nomen accepi, malignum ingenium non omnino inquieti populi fingebam, qui ſemper magiſtratibus iniquus, tamen ingentia merita non peſſimo aut artificioſo livore agnoſcit. Sed & magnæ faſtigium portę, & aviditatis effigiem vidi abducentis ab oppidanis Plutum: quod nemo opinor bonæ & candidæ mẽtis, in cujuſquam contumeliam vertet. In eodem quippe videbit bellorum inſtrumenta, currumque Gradivi, cum ea vaſtitate, quam Annibal Italicæ præſagium cladis in ſomnis exhorruit. Nam anguſtam, ſed formidabilem domum, & gravem tam longo apparatu, non aliter debui, quam Martis penetralia depinxiſſe.

Et his quidem argumentis jam confido Eleutherię omnes deos digniſſima litatione placatos; Nunc de reliquo ſolicitatus Orbe, ſi quid eſt iratorum Numinum etjam facinori propitiatione exorabo. Et vero apud cæteros expedita innocentia facilius emerget. Labetrum autem metuo ne innoxii quidem ioci, ſed fortaſſe crimini viciniores implacabili præiudicio in me accendant; præcipue cum cognoverit de hac cauſa indicio illorum, quos Caſſius amoviſſet trium verborum cautione. Nam qui continua integritatis fiducia

ſuam

ſuam cauſam cum cœlo Principibus miſcēt, mei premendi occaſionem putavere ſe nactos, quod eodem ſcripto in Labetrum & in ipſos jus libertatis exercuiſſē. Sic igitur potentiam alienam ad ſui ultionem callidiſſima fraude armarunt. Suis injuriis ſilentio tectis, tanquam pio & laudabili dolore commemorant contumelias; (ita enim appellabant) quas ego in Labetrum & Pedæam flagitioſe fudiſſem. Adeoque valuerant aſtus, ut innocens procacitatis Euphormio, novo judicii genere, in alio Euphormionis & Satyrici innocente pene vindicaretur. Et hoc quidem atrocior videbatur injuria, quod Pedęam illis jocis miſcuiſſem. Nam & ſeverius ſuæ Metellæ vindictam in Athenas; quam defectionis Sylla exequebatur, & hic Scytha qui in Baiazete pene facta Ottomanorum præcepit plus contumeliis in uxorem quam imperii libidine accenſus eſt. Non eſt tanti meus liber ut imparis odii magnitudinem excipere velim, & ſi pietatem nolit, ultro ſe iratis noxæ dedit; plus tamen innocentia ſua motus quàm periculo meo. Labetrum & Pedæam non tam originis vetuſtas, aut potentiæ extulit robur, quàm virtutum claritudo. Neque præconium tantæ confeſſionis jam effundo, aut ſpe beneficio-

 rum

rum agatus, aut indignitate terroris. Sed ubi res ad ſerium procedit, non auſim ad tanta faſtigia niſi vera adoratione ſuſpicere. Et vero nullius flagitii incuſatos tantum veluti publica voce produxi. Nam communem, & ſi maxime eſſet verus, non turpem rumorem ſequutus ſum, & per aliquot jocorum ſuavitatem expreſſi, ac ut magis impetrabilis venia offenſæ ſit, non tam illud in Euphormionis ludum arripui, quam ut fabulæ vanitatem improbabili narratione damnarem. Igitur nec iſti libertati mallent triſti & ignobili ſuperbia iraſci, quam ridere cum domino gentis humanæ, qui trimeſtres liberos felicibus naſci impatienter non audivit. Sane de Liphippo, niſi ex perſona aliorum nihil dico, quos ſi reverentiores majeſtatis feciſſem, periclitabar adulationis opinione contemni.

At Thebanos quis ignorat eximie à me coli, dum majorem noſtram patriam aſſidua veneratione appello, & amicitias illorum ambitioſè quæſitas ad ſcrupuli moleſtiam & ſolicitudinis conſervo. Nec illi moderationis obliti, acerbius meos riſus quam eos miſeram exceperunt. digni quos veris laudibus attollam, cum ſynceris judiciis nec falſa beneficia admit-

mittant nec injuriarum ſpeciem vanitate præjudicii vlciſcantur. In Aquilio autem è vivorum ſocietate jam ſublato, etjam ſupervacua excuſatio eſſet : in cuius conditorium neque fama meæ narrationis intrabit ; & ſi maxime fieret, eius manes hnmanis negotiis non ſolicitantur.

Vereor ne prolixa trepidave defenſio meæ cauſæ fiduciam corrumpat, præſertim quam non ita ſuſcepi quaſi inimicorum meorum humilitas pulſare meam quietem ægritudine ſolicitudinis poſſet. Magnatibus autem ſic me facilius approbabo. Nihil ſcriptum aut cogitatum eſſe, quo illorum dignitatem violarem. Si nihilominus perſeverant ſuſpicari, me exſecationem mei fętus pretium ſuæ benevolentiæ eſſe facturum.

Domita autem vel ſedata vi ferocitatis externæ, jam forte familiaritas merentium quæret, num tam perpetuo favore mei pignoris caligem, ut in eo cognoſcere errores, aut agnoſcere non poſſim, deniq; ſi quam eum toti orbi, tã etiam mihi excuſo. Nam & Brutus ſuos liberos primũ virgis, mox ſecuribus cæcidit, ille autem adulterii vindex non prius filio oculum reliquit, quam ſibi excuſſiſſet; & ubique quo eſt tolerabilior lenitas parcentium

ſuis, eo laudabilius erit huius veniæ ſuavitatem aſpernari. Igitur tanquam è publico rediens, & hemicyclo, augente privatam majeſtatem domeſticas de ipſis Præſtitibus culpas expecto. Neque mollius quam jurata ſententia diſceptabo, vel ut tanquam Hermolai patrem ſua rabies in filium abſolvat, vel ut ipſius filium iracundia parentis eripiat; externa miſericordia per internam & velut parricidalem diſcordiam, benigniſſima lite erecta. Ecce autem jam vexatum percenſui ſcriptum, duriuſq; diſcuſſi, quæ recipere culpam aut abſcondere poſſent, nihil publice peccatum annotavi quod caſtigatione in exemplum poſſem ulciſci; At privata & tantum in domeſticum nomen errata, etjam ætati donavi. Primum quidem, invidioſi argumenti ferociam, quæ ſub prima juventute adhuc rudem & inexpertam libertatem ſævientium odio vel iracundiæ objecit, tum conatus præmaturos, & cupiditatem famæ, quæ luxuriantem vitio annorum ſcriptionem novaculæ ſeveriori non ſervavit. Nam in prima Satyrici parte etiam quotidie lituras facio, ut in multis velut fronti invenuſtæ, ſaltem velum imponam. Sed hoc judicium non ingrata violentia mihi ereptum fatorum clementiæ permiſi, quæ hoc pene

excun-

executis pueritiæ tyrocinium victuris ſpiritibus annumeraverunt. Secundæ vero parti, quæ provectior bienni imora, ſapuit per prioris impetus nævos, meam quoque gloriam imputo. ac quod Epidicus & Orator ſuis authoribus fuerant, id mihi de Callionis potentia liber Euphormio, & ſe primis literis ſub famula imbuens eſſe poteſt. Nimirum ut cenſeri per illius virtutes aut vitia non recuſem. Neque me tam propitii itineris ad gloriam poteſt, aut ſi mavultis præclari erroris pœnitere, ſine contumelia immerentis fortunæ, quæ velut conſilio meam temeritatem provexit. Adoleſcentibus autem totique juventuti, quæ adhuc curioſa & libera diligentia ſpeculatur aditus ad ulterioris vitæ ſecuros & opulentos curſus, meis cautionibus, & jam experto navigio, quo adremigent portum oſtendam. Fallitur enim qui literarum ſplendorem putat etiam Pluti cœcitati illuceſcere, & ſtatim ac in Parnaſſum pervenit, opes ab Apolline efflagitat omnis metalli conditore.

Nam omnibus ſeculis diverterunt divitiæ à ſtudiis virtutis, & ſæpius Philoſophia ingratis friguit, quam purpuram deſpexit. Illi ipſi qui libertatem ſolutarum gentium ſubegerunt eloquentia, qui Che-

ronæa in Philippum arma cudere; qui Corneliis Sergiiſque ſua conſilia extorſere, non exiviſſent de Rhetorum umbra, niſi nudæ eruditionis altam & candidam ſimplicitatem mixtura civilium negotiorum corrupiſſent. Nemo igitur intra ipſas literas aliud ſuis laboribus promittat, quam caſtiſſimæ dulcedinem voluptatis, & ad ſummam inutilem egentibus famam. Ille nobiliſſimus amor impetuſque ſcientii, à pecuniæ & ambitus utilitate ſemotus, in ſecuris & jam felicibus ingeniis, inter avitas opes digna & præcipua majeſtate ſe commendat. At vero ſi quis impari amore deceptus, de egeſtate ſua altiſſimas quoque Muſas contemplari, & eadem ſynceritate colere audebit, quantumcunque magnifice cogitet, ſæpiſſime de Hecates cœna guſtabit.

Nam ut primum de Rhetorica dicamus, & humanis literis, ſequentemque has Philoſophiam, quod præmium quemve ſpem illæ Nymphæ ſuis amatoribus invenerunt? perpetuum ſcholarum pulverem, & proh facinus in tam liberalibus diſciplinis, ne quidem mercenariæ doctrinæ opulentam locationem; in privatis quoque familiis educationem puerorum jam olim ſervilis neceſſitatis munus

nus,& hodie non unius Piſtocleri immiti ſuperbia deſpectum. Iuris autem immenſa cognitio, per tot nodos impedita, & plerumque ſolventium nugis, ingratiſſimos ſudores raris ſtipendiis videtur ad ſolam æternitatem laboris educare. Nam interclusa tribunalia non niſi jam opulenta ſcientia pulſantur: ſi placet de reorum miſeriis augeri, ſi in patronorum nomen ire, jam exiſti de merarum literarum pulchritudine, quam hic ſterilem, & ad opes currentibus inutilem damnamus. Nempe enim tot municipiorum jura, in ſola codicum nauſea & ſolitudine veſtigabis. Vivo ſtrepitu opus eſt, & callidiſſimis experimentis, quibus incendere lites aut opprimere poſſis. At nec divinis ſtudiis clementior portus; ubique divitias ſui juris faciente fortuna. Nam infinitæ opes quæ ſacrorum cuſtodibus venerunt longa & trepida majorum pietate, nunc mercedi, aut inconſultæ amicitiæ Magnatum, aut ſolicitæ adulationi ceſſerunt. Inter hos ſcopulos tam turbido freto & obſtinatis fluctibus repellentes literatorum remigia à divitiarum curſu, quidam velut everberatam tempeſtatem propitia fortuna vicerunt, qui in apice ſtudiorum aureos quoque fontes, & ambitioſum otium invenere.

Sed in illis ipſe caſus potius quam eruditio felix fuit, & ſaltem numeranda paucitate infamant Muſarum egeſtatem, quæ pauciores quam vilia aut pudenda artificia ad humanam ſublimitatem attollunt.

Deſolanda igitur tantorum Numinum limina & literis inexpiabili ſacrilegio ejectis, fœditas barbarorum annorum revocanda? Abſit ut per tantum flagitium velim fatum jam labentis eruditionis præcipitari, quæ, ſi vere æſtimamus, nos à pecudum vilitate ſeduxit. Soletq; præcipue cognationis cum cœlo admonere; Sed nec velim juventutem aberrare velut Sirenibus deceptam, nulla præſertim pœnitentia utiliter illius temporis conſilium emendante.

Igitur domeſticas amoliri anguſtias, & faſcium dignitatem volentes reſpicere acri quidem impetu incumbant illis literis quas magis propitio impetu iis natura admoverit: niſi forte flexibili ingenio eligere ſtudia, & repugnantem animum regere poſſunt. cæterum ut ſe aperuerit floridior ætas, & veræ curæ per primos ſtimulos ſolicitaverint mentem, non quidem relinquant ipſas Muſas (neque tam levi ſarcina opprimentur) ſed eas ſecum velut ad utiliorem mercatum circumducant.

cant. Tum primum ſuos mores civili venuſtate nec perfunctoria ſolicitudine mitigent, tum ipſa comitas amorque ſolertiæ, & cura placendi, tum fraudis & malarum artium diſciplina, non in uſum, ſed cautionem ac fortaſſe ſpeciem invigilantem animum informet. Et quidem (ut omittam qui in forum prorumpuut, civica arma inconſultis vendituri) pro genere ac fortuna tranſeat juvenis in factioſam clientelam. Ibi de omnibus diis patronum ſuum placet non gravis affectatione paritatis, aut ſordida vilitate dejectus. Sed & iſta prudentia eſt in eligenda ſervitute tenenda; primum ut quod præcipue genii impetu potes, id eſt, qua potiſſimum emines dote, id aut poſſit cognoſcere patronus, aut mirari; deinde ut per altiſſima quæque flumina navigationem intendas. Nam & de vivis fontibus multæ aquæ hauriuntur, ne quidem ſentientibus ripis, & tuas ſordes eluet pretioſæ purpuræ contactus, ac ſi ſupra Philoſophum dona erunt, tamen Alexandrum decebunt.

Inter has curas, miſerrimæ quidem mortalitatis ludibria, utiles tamen ad præſidium ſenectutis, ſi facilitas rerum aut magnitudo ingenii reliquerit otium ad eruditionem cum pulcherrimo labore colen-

Digitized by Google

lendus eſt animus, qui hac deflexione forenſium rerum ; veluti quodam ludo, ſuas curas mitigabit. At vero cum emerſerit liberalis animus de formidine paupertatis, vel cum ſatiaverit modeſtas honorum cupiditates, & poterit ſuas literas inter ſplendorem dignitatum majori præjudicio oſtentare, tum vero permittendæ ſunt habenæ iſti ambitioni, tum inquam acrius deſcendendum ad perpetuos quidem ſtudiorum labores, ſed dignos mortalitatis faſtigio, & ſudoris præterea rivos per multiplicem amœnitatem pluſquam Apio aut Oleaſtri detergentes. In iis domeſtici ſolatii vis ingens, & per ſtupeſcentem tuorum æqualium barbariem, admirationis externæ. Per hanc famam ut omnia felicibus accedunt, ſi quid ſupererit ad editos honores, poteris faciliori aſcenſu emetiri. Quod ſi quis tam robuſto animo erit, ut acquieſcat uni ſuavitati literarum, omneque diſpendium infra celebritatem ponat, & par ingenium tantæ nobilitati efferveſcat. Valete faſtigia dignitatum, & habendi libido per ipſas opes excita. Hæc Philoſophia, & inopi lectulo demerſa paupertas, cum volet certis telis omnem magnitudinem petet, ſua mole vulneribus patentem. Sed & longis præconiis ſupererit ſuo ſeculo cum

cum luxu ambituque morienti, neque ulla ſpatia definient doctæ virtutis perennitatem. Verum hæc eſt dura & pene ſylveſtris eruditio, quæ, ſi me audient, multos habebit laudatores; rari autem excellentes animos tanta rigiditate imbuent.

Neque vero ſupervacua diſceptatione hic exerro, qui defenſione mea erupi ad præcipiendi gravitatem, ſed volui ita meæ juventutis impetus ad ſtudia probare, ne inde aliis exemplum ſtatuerem, & omnino caſtus liber quam in alienos fuit temperans, tam ſit innoxius laudatoribus ſuis. Nam & Satyricon propitiis fatis tradens, ſtimulos multis forte adoleſcentibus admovi, ut aſſiduis maturiſque literis properarent ad dulcedinem famæ. Nunc vero juventutem utiliſſima ratione dehortor, ne rapta pulchritudine laudum anxie eruditæ eloquentiæ invigilet, id eſt, omnis doctrinæ, ſed & omnis ſudoris compendio, niſi ſuis opibus nitatur, vel capaci animo partiri curas poſsit, aut denique de ſcholaſtici pulveris otio nulla ambitione ſe moveat.

Ego vero, qualiſcunque fortuna deinceps meos conatus excipiet, non revocabor ab hoc curſu, utraque Pallade aut

aut amicitias meas aut odia colendi; ſed vobis ſummas gratias diligentiſſima memoria habebo, quicunque Enphormionem amaviſtis, cæteris autem, qui ſunt ſolicitudine mea digni, non ceſſabo ſimplicitatem tam inermium jocorum probare, donec ratio aut fortuna meam innocentiam explicarit.

FINIS.

TERTIÆ PARTIS.

EV-

Digitized by Google